

De aarde als de wijngaard Gods

Het lijkt het Hooglied wel, dit lied van de geliefde, van mijn vriend. Want met die geliefde begint het, die zijn wijngaard plant op de heuvel. Veelbelovend en met alle zorg eraan besteed. Alweer worden we in deze serie diensten over schepping meegenomen in het beeld van de tuin.

De tuin van het Hooglied, maar natuurlijk ook die van Genesis 1. De tuin middenin Babylon tussen de Eufraat en de Tigris... IS gebied. Die tuin die zich ook terug laat vinden - mooi zo na Pasen je te bedenken - bij Jezus graf, waar Johannes Maria Magdalena in de vroege morgen niet alleen laat ontdekken dat het daar leeg is, maar haar de opgestane ook ontmoeten laat in de tuin. Zij, die hem daar als de tuinman ziet: mijn vriend, *rabboeni*, zoals Rembrandt hem afbeeldt - als de hovenier in de tuin van het leven.

Die tuin die ook in de lezing uit Jesaja oproept. Alweer een lied, want met poëzie kun je het toch het beste zeggen. Een lied van de wijngaard, door de tuinman met zorg aangelegd, waarin heel de natuur resoneert. De hof, waarin alles tot bloei komen kan.

Zo begint het, maar we zitten niet in Genesis 1 maar bij Jesaja, een profeet, die meestal nog iets anders heeft te zeggen. In een wereld die niet altijd beloftevol blijkt, maar waar van alles mis gaat en ook schoonheid zomaar in het tegenovergestelde veranderen kan: woestijnen, distels en dorren, bittere vruchten in plaats van zoete en géén regen - je ziet het voor je: verzuring, bronnen die opdrogen, woestijn die zich uitbreidt - en voor je het weet ziet het er allemaal zo anders uit dat ook de geliefde vriend van weleer wel een vijand lijkt te zijn geworden.

Of hij hier een beeld van een milieuramp schetst is de vraag, het is op zijn minst een humanitaire, waar met al het andere wat uit balans raakt, net als bij ons, heel de natuur mee zucht en de Levende ook. Bij alle expansie- en bezitsdrang, *dikke ik, nooit genoeg*, huis na huis en akker na akker, alsof het land alleen van jou is – het staat er allemaal zo'n beetje letterlijk in - verzucht de Levende: had ik dan nóg meer kunnen doen dan ik al deed? In dat prachtige beeld van vriend en geliefde, prachtig godsbeeld: er wás toch genoeg voor iedereen? De balans zat er toch aardig in? Hoe kan het zo bedorven zijn?

Als een rode draad tussen wat gegeven is en wat wij ervan maken ,vat Jesaja wat er gaande is pregnant samen: leven alsof je de enige bent, - eigendom op stapeltjes, drinkgelagen en gefeest en je geld in Panama – maar wie zo doet, verliest ook iets uit het oog: ontvangen, wat in liefde en vriendschap, in wederzijdsheid dus, gekregen is. *Voor Gods werk hebben ze geen oog, wat de Levende tot stand brengt, zien ze niet*. Een eindje verderop Zal de profeet dat verkrachting noemen. "Rechtsverkrachting" en hij geeft er een sterke definitie van: als je alleen denken kunt in termen van nemen in plaats van ontvangen, is dat verkrachting. Mensen doen dat elkaar aan op allerlei manieren. Soms terwijl ze dénken dat het liefde is, verliezen ze die juist. We némen de aarde, we eigenen ons toe. En daar staat dus ook iets op spel: ontvangen, wederkerigheid. 'Wat de levende tot stand brengt, zien ze niet' en ze eten alles op tot er niets meer over is.

Vragen over duurzaamheid en voortbestaan van de aarde, energieverstopping, ecologisch evenwicht of zorgen om het klimaat waren er zoals wij die kennen en zoals ze zeker ook aan de bron van deze serie stonden, nog niet. Wel gevoeligheid voor hoe het hele leven uit balans raken kan, als er onrecht is en ongelijkheid, geweld. Als beheren beheersen wordt.

Het is opvallend steeds die natuurbeelden weer tegen te komen. Op allerlei plekken in de bijbel weer anders. Alsof we er steeds weer aan herinnerd moeten worden dat we ons er níet

boven stellen, maar onze plaats weten. De aarde als een lichaam, waarvan we weten: als je er niet goed voor zorgt, is er ook geen genieten meer en moet de rekening straks duur worden betaald. Met al onze chemicaliën en antibiotica. In een wereld die echt veel goeds heeft voortgebracht, maar waar ook veel kapot gaat en levende organismen in de kiem worden gesmoord.

Gelukkig dat er ook mensen zijn die daar wel aandacht voor hebben. Een paar hoofdstukken eerder beschrijft Jesaja hoe mensen zich als beesten kunnen gedragen, maar ook de os en de ezel, zoals er telkens van die natuurbeelden mensen een voorbeeld zijn: de os die gehoorzaam zijn heer dient en de ezel die zich niet afwendt van de kribbe van zijn baas. Later zullen we ze weer tegenkomen.. Voorbeelden van de trouw, die telkens op het spel staat, tot er niets meer gaaf is zoals bedoeld. Aan je handen kleeft bloed, laat hij de Levende verderop zeggen. Je loopt de tempel plat, maar ik raak verzadigd van de rammen die je voor me slacht. Je zou er vegetarisch van worden..

Intussen zie ik de schappen in de supermarkt. Laatst kocht ik een broodje en de cassière zei: ik ben blij dat u het koopt, want meestal wordt die hele partij weggegooid. Het broodje klopte in mijn tas.

Had ik er meer moeten kopen, niet een? Al dat consumeren, uitbaten, verteren, bombarderen: hier teveel - daar tekort. Wapens teveel, spullen teveel tot we weer "ontspullen" volgens een nieuwe rage! Een wereld die scheef staat van het onvermogen te delen, hier en overal. In de Schrift kreunt de aarde alleen maar mee, en dan maar hopen dat ze het niet opgeeft.

Hoe mooi dat beeld van de tuin. Wijngaard van de grote geliefde. Wat een gave! Straks delen ook wij weer de wijn om te ervaren wat er te ontvangen is, in plaats van maar te doen. Wat zou het prachtig zijn als we de natuur weer vooruit konden helpen. Ik zag een programma over "betekeniseconomie", dat is economie waarin naast een economisch belang er ook iets anders verbeteren moet. Daar zag ik hoe op een eenvoudige manier met weinig water, jonge bomen in de woestijn net zolang werden geholpen om diepte te krijgen, tot ze zelf het water bereiken om verder te groeien. Zo simpel, mensen en bomen terug naar de bron! Energie die de wereld verder brengt- betekenis-economie! En wat, als we het geld dat we aan wapens besteden, het klinkt misschien naïef, is dat voor mij wel een visioen, zouden geven aan de wijngaard Gods. Aan nieuwe kansen voor mensen en deze aarde, die volgens sommigen evenzeer Gods lichaam is als wijzelf dat zijn. Wij samen, in de wetenschap dat we niet de enigen zijn op deze aardbol, die geeft en ontvangt maar ook overheerst kan worden. In die zin is het lied van Genesis 1 dat ook in Jesaja's wijngaard weer meeklinkt, dus niet alleen een visioen, maar ook een ijkpunt, hoe deze wereld te bewonen.

Meer dan 150 jaar geleden sprak een indianenhoofdman in het Witte Huis het Amerikaanse parlement toe: hoe kunnen jullie onze grond afpakken, als het niet eens van ons is? Hoe kan iemand hier de lucht bezitten, als die ons allemaal gegeven is? Het is een besef dat maar weinigen in deze wereld behielden. Meestal zijn het inheemse volken. De Aboriginals die met hun songlines het contact met alles wat leeft onderhouden en beseffen, dat leven zoveel meer is dan in marktwaarde uit te drukken is. Laten we elkaar behoeden, laten we de aarde behoeden. En vooral van de lente genieten om aan haar af te zien wat er zomaar is. En dan maar een diepe buiging maken.

Juut Meijer

Gelezen: Jesaja 5: 1-12